

ШҚО мәдениет басқармасының
«Шығыс Қазақстан облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасы» КММ

«ЖАҢА МАМАНДЫҚТАР ӘЛЕМІ»

(9-11 сыныптарға арналған

ЖОЛКӨРСЕТКІШ)

Өскемен қаласы, 2022 жыл

КІРІСПЕ

*Ісім оңсын десеңіз,
Сол істің маманы болыңыз.
Даңқым шықсын десеңіз,
Көпшіліктің адамы болыңыз.*

Әл-Фараби

XXI ғасыр адам өмірінің әртүрлі саласына жаңалықтар енгізіп қана қоймай, жаңа мамандықтарды да ала келді. Адам баласы XX ғасырда қажетсінбеген, тіпті естіп-білмеген түрлі мамандықтар пайда болуда.

Жаңа технологиялардың пайда болуы әр түрлі салаларда жаңа кәсіптердің пайда болуына әкеледі. Соңғы кезге дейін ғылыми-көпшілік фильмдерден ғана көрінетін мамандарға сұраныс жыл сайын артып келеді.

Олар қандай мамандықтар?

Ресей зерттеушілері де 2030 жылға қарай жаңадан 183 мамандық келіп қосылатынын зерттеуіне арқау етті.

Әрине, біз тізбелейтін бұл мамандықтар дәл бүгін не 2030 жылы адамзат өміріне ене қалады деген сөз емес. Қазақстан да озық елдердің дамуымен иық теңестіруді көздейтінін ескерсек, 2050 жылға дейін жаңа мамандықтар өндіріске еніп қалар деген болжам да жоқ емес.

Бұл жолкөрсеткіштің негізгі міндеті - оқырманның болашақта мамандық тандауын жеңілдету.

Мамандық таңдау – тағдырынды таңдау деген сөз. Кейінгі өмірде өкінбейтіндей, өз қабілеті мен бейімділігіне сай кәсіп түрін таңдау. Бұл өте жауапты және маңызды іс. Сондай-ақ өз мамандығының 10-20 жылға дейін өз сұранысын жоғалтпауына көңіл бөлу керек. Бұл мамандықтарға деген бірқалыпты тұрақты сұраныс деп аталады. Өзінің сұранысын, қызығушылығын жоймаған кең тараған мамандықтарға дәрігер, мұғалім және құрылысшы мамандықтарын атап өтуге болады. Ал өзекті мамандықтар қатарына жоғары технология, байланыс, коммуникация, әлеуметтік орта, экономиканы басқару мамандықтары және еңбек сұранысына қажетті жаңа мамандықтар жатады. Қоғамның дамуына біздің елде, қазба байлықтарын игеретін мамандық иелері қажет.

9-11 сынып оқушыларына арналған «**ЖАҢА МАМАНДЫҚТАР ӘЛЕМІ**» жолкөрсеткіші арқылы ең сұранысқа ие мамандықтар туралы біле аласыз. Ұсынылған мамандықтардың арасында бұрыннан келе жатқандары да, жақында пайда болғаны да бар.

Материалдың кейбірі ғаламтор желісінен алынды:

<https://www.profguide.io/professions/>,

<https://edunews.ru/professii/obzor/marketing/promouter.html> © edunews.ru, т.б.

Жолкөрсеткіштің соңында кітапхана қорындағы мамандық туралы әдебиеттер тізімі берілген.

Жолкөрсеткішке байланысты сұрақтарыңыз болса, мына мекен жайға хабарласыңыздар:

**070003, ШҚО,
Өскемен қаласы,
Космическая көшесі 6/2
e-mail: childrenlibrary@mail.ru
<http://www.odub.ugk.kz>**

Мамандықтар әлемі үнемі өзгеріп отырады. Төменде келтірілген кейбір мамандық атаулары бұрын қолданыста болмаған, олардың атауын естігенде қазіргі күннің өзінде «Сонда, ол маман немен шұғылданады?» деген сауал туындайды.

Сонымен жаңа мамандықтарды сала-саласы бойынша қарайық. Алдымен **жаратылыстану бағытындағы мамандықтарға** орын берсек.

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САЛАСЫ

ЭКОЛОГ (ИНЖЕНЕР-ЭКОЛОГ) — экологиялық жағдайды талдаумен және табиғатта болуы мүмкін зиянды азайту үшін шаралар әзірлеумен айналысатын маман. Эколог табиғат апаттарының себептерін анықтайды және адам факторының қоршаған ортаға әсерін азайту мүмкіндіктерін дамытады.

Бұл мамандық сұранысқа ие және өзекті, болашақтың кәсібі болып саналады деуге барлық негіз бар. Қоршаған ортаны қорғау және Жердің табиғи ресурстарын ұтымды пайдалану ХХІ ғасыр адамдарының алдында тұрған басты міндет болып табылады, бірақ биосфераны бұзатын жағымсыз факторлармен күресу үшін экологтың міндеттері шектелмейді.

Эколог–маман жер бетіндегі тіршілікті сақтау бойынша маңызды жұмыстарды орындайды.

Экологтардың түрлері: инженер, урбанист, зертханашы, техник.

• **Эколог-инженер:** өндірістік нысандарда жұмыс істейтін, қоршаған орта үшін өндіріс қауіпсіздігіне жауап беретін маман.

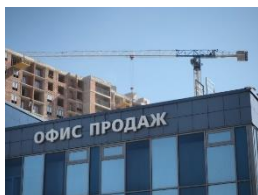
• **Урбанист-эколог:** мегаполистерде өмір сүруге ұмтылған ХХІ ғасырдағы адамдардың қажеттіліктеріне жауап береді. Сонымен қатар қалалардың экологиялық мәселелерін талдайды және жағдайды жақсарту үшін шешімдер ұсынады. Олардың міндеттеріне жасыл кеңістікті, саябақтарды, экоүйлерді, демалыс және спорт аймақтарын жобалау кіреді.

• **Эколог-зертханашы:** қоршаған ортаның тазалығына қауіп төндіретін өнеркәсіптік кәсіпорындар орналасқан аудандардағы су, ауа, топырақ сынамаларын зерттеумен айналысатын маман. Ол қауіпті химиялық заттармен жұмыс істей білуі керек. Сондай-ақ зертханашының міндеттеріне АЭС жанындағы радиациялық фонды тексеру кіреді. Көршілес салалар-микробиология, бактериология, вирусология, биохимия, медицина.

• **Техник–эколог:** бұл қалдықсыз өндірісті, экологиялық таза отын түрлерін, сондай-ақ қоршаған ортаның өнеркәсіптік ластануын болдырмайтын басқа әдістерді енгізумен айналысатын маман.

Осы профильдегі мамандарға қажет кәсіби дағдылар: қауіпті химиялық заттармен жұмыс істей білу, зертханалық зерттеулер жүргізу, олардың дәлдігіне көп нәрсе байланысты; экологиялық апат сияқты кез-келген жағдайды дұрыс бағалау мүмкіндігі; компьютермен, сондай-ақ арнайы зертханалық жабдықтармен жұмыс істеу дағдылары; барлық қажетті есептеулерді жүргізе білу; әдептілік, сыпайылық, өз жұмысына қызығушылық.

ЭКОНОМИКА САЛАСЫ

ДЕВЕЛОПЕР – жылжымайтын мүлік нысандарын құрумен және реконструкциялаумен, сондай-ақ жер активтерін игерумен айналысатын тұлға. Оның басты мақсаты – жобаны жүзеге асырудан түсетін пайданы арттыру.

Негізгі міндеттері:

Девелопер инвестицияларға экономикалық талдау жүргізеді және болашақ нысанды жобалауды жүзеге асырады, құрылыс үшін қолайлы жер учаскесін таңдаумен айналысады. Сондай-ақ, ол жобаланған нысанның құрылысына рұқсат алу, дайын нысанды сату үшін құрылыс компаниясы мен агенттерін іздеу үшін жауап береді.

Девелопер функциялары: жер учаскесін сатып алу және оның коммерциялық әлеуетін бағалау; нысанды пайдаланудың ең тиімді әдісін анықтау мақсатында жылжымайтын мүлік нарығын талдау; болашақ жобаның форматы, көлемі, ауданы және функционалдық мақсаты бойынша бастапқы жоспарды әзірлеу; нысанның бастапқы тұжырымдамасын әзірлеу; жобаның эскизін жасау; құрылысқа рұқсат алу; құрылыс барысын бақылау; маркетингтік зерттеулер жүргізу; шарттарға сәйкес дайын нысанды жалға беру; дайын нысанды сату.

Қазіргі жылжымайтын мүлік нарығында дамудың екі түрі бар.

Fee-девелопмент-жобаға өз қаражатын салмай қатысу, жобаны инвестор қаржыландырады немесе банк қаржыландырады. Бұл жағдайда девелопер меншік иесіне жалданып жұмыс істейді, тапсырыс бойынша нысанды салумен және басқарумен айналысады.

Speculative - development-толық жауапкершілікпен даму. Бұл жағдайда девелопердің өзі жобаға инвестициялар тартумен айналысады және оны іске асыру кезінде барлық тәуекелдерді өзіне алады. Құрылыс өз қаражатына немесе несие қаражатын тарту арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.

КОУЧЕР – коучинг төңірегінде дау көп. Біреу мұны тек ақша қулығы деп есептесе, енді біреу коучинг болашақтың кәсібі екеніне сенімді. Кімдікі дұрыс? Оны анықтап көрейік.

Коучер – бұл клиенттерге шынайы мақсаттарды табуға, оларға тезірек және тиімдірек қол жеткізуге және әртүрлі салаларда өмір сапасын жақсартуға көмектесетін маман.

Коуч бизнес-кеңесші немесе тәлімгер сияқты дайын кеңес бермейді, психолог сияқты адамның өткеніне үнілмейді. Оның міндеті – клиентке оның сұранысын оңтайлы шешетін жолдарды табуға көмектесу, оның ішкі әлеуетін ашу және сонымен бірге жетістікке жетуге мотивация беру.

Ұйымдастыру формасы бойынша коучинг түрлері:

жеке коучинг — коуч бір адаммен жұмыс істейді;

топтық коучинг — маман топты жаттықтырады;

ұйымдастыру коучингі — бүкіл компаниялар мен ұйымдарға қызмет көрсету.

Форматы бойынша коучинг түрлері: жеке формат; online-формат; аралас формат болады.

Коучинг кәсібінің басты құзыреті

Коучқа деген қажеттілік күннен-күнге артуда. Өз қызметкерлерін дамытуға мүдделі көптеген ірі компаниялар кәсіби коучты жалдайды. Ал топ-менеджменттің ынтасын арттыру үшін сырттан мамандарды жұмысқа алады.

Коучинг саласында мансабын көтергісі келсе, маман қандай құзыреттерге ие болуы керек: әрқашан клиентке және оның сұранысына назар аудару; белсенді тыңдай білу; эмпатияның жоғары деңгейін көрсету; шығармашылық және қызығушылық таныту; коучингтің әртүрлі үлгілерін білу және оларды пайдалана білу; үнемі білім алу және өз құзыреттерін жетілдіру; жұмыста кәсіби стандарттар мен этикалық кодексті ұстану.

Коуч мамандығының артықшылықтары мен кемшіліктері:

Артықшылықтары

- адамдарға тиімдірек және бақытты болуға көмектесу;
- шығармашылық, креативті шешімдерді табу;
- мамандығы бойынша үнемі даму және жаңа нәрселерді үйрену;
- білімді жұмыста ғана емес, өз өмірінде де қолдану;
- өзіңізді және басқа адамдарды жақсы түсіну.

Кемшіліктері

- эмоционалды күйзелудің жоғары қаупі;

- жауап айқын болып көрінсе де, кеңес беруден бас тарту қажеттілігі;
- бірінші тұтынушыларды табу;
- Ресейде, әсіресе Мәскеуден алыс аймақтарда және басқа да ірі қалаларда кәсіпке деген сенімсіздік көзқарасы.

Коучпен қайда жұмыс істеуге болады?

Бірнеше нұсқа бар: ірі компаниялар; коучинг ұйымдары; жеке тәжірибе.

ЛОГИСТИК - жүк тасымалын қадағалайтын маман;

Логистиканың міндеттері:

- ✓ Жеткізу жүйесін ұйымдастыру және жетілдіру
- ✓ Жүкті жеткізуге барлық мүмкін болатын шығындарды

қысқарту

✓ Тауарды жеткізу, тиеу және түсіру, жолаушыларды тасымалдау маршруттарын құру

✓ Процесті басқару және экспедиторларды, жүргізушілерді, тиегіштерді бақылау

✓ ГЛОНАСС арқылы тауарлардың жеткізілуін және адамдардың тасымалдануын қадағалау

✓ Қызметкерлердің табелін жүргізу, есептер құрастыру, көліктік құжаттамаларды рәсімдеу

✓ Қызметкерлерді қабылдау немесе жұмыстан шығару

✓ Жеткізушілермен, клиенттермен және қызметкерлермен байланыс.

Логист қаптамадан, қоймадағы тиеуден тапсырыс берушіге тапсырғанға дейін тасымалдау тәсілдері мен бағыттарын ойластырады. Ол қауіпті немесе тез бұзылатын жүктерді арнайы тасымалдауды ұйымдастырады. Логист тасымалдаудың ең тиімді схемасын жасайды және егер бір нәрсе жоспарға сәйкес келмесе, тағы бірнеше нұсқаны ұсынады.

Логистика кәсіпорындарда (қоймада немесе логистика бөлімінде), Көлік және логистикалық компанияларда жұмыс істейді. Сондықтан сала ішінде мыналарды ажыратады: * Көлік логистикасы * Қойма логистикасы * Тауарлық логистика * СЭҚ (сыртқы экономикалық қызмет)

Логист кәсібінің артықшылықтары мен кемшіліктері.

Логисттің жұмысындағы артықшылықтары:

- ✓ Жоғары білім алғанға дейін салада жұмыс істеуді бастауға болады
- ✓ Мансаптық өсу мүмкіндіктері
- ✓ Күнделікті жұмыс емес

Логисттің кәсібіндегі кемшіліктер:

- ✓ Жауапты жұмыс, онда логист процестің әрбір істен шығуына жауап береді
- ✓ Физикалық ауыр жұмыс
- ✓ Тек кеңседе ғана емес, қоймада да - әрдайым жайлы жағдайлар бола бермейді.

Логист маманына тұтынушылармен, жүргізушілермен, жүк тиегіштермен сөйлесуге тура келеді. Ол күні бойын аяқта тұрып өткізеді. Сондықтан, бұл әйелдерге қарағанда ерлердің кәсібі.

Логист қандай қасиеттерге ие болуы керек

Оның жұмысында тәжірибе мен жеке қасиеттер өте маңызды. Ол негізінен нұсқауларға сәйкес әрекет етеді, бірақ жұмыс процесі бұзылған жағдайда (уақыттың бұзылуы, көліктің бұзылуы, жеткізушілердің немесе қызметкерлердің жұмысы) логист тез арада жағдайдан шығудың жолын табуы керек.

Логисттің жеке қасиеттері: ✎ Ұйымдастырушылық ✎ Аналитикалық ойлау ✎ Тапсырма ✎ Жоспарлау қабілеті ✎ Дағдарыс жағдайында басқару қабілеті ✎ Шешім қабылдай білу ✎ Тайм-менеджмент ✎ Ұқыптылық ✎ Стреске төзімділік ✎ Оқу қабілеті

ПРОМОУТЕР - компанияның өнімді сату, жарнамалау және өткізу жұмыстарымен шұғылданатын өкілі;

Промоутер-тауарды (промоушенді), жеке тұлғаның немесе нақты фирманың (тауар белгісінің) қызметтерін нарыққа жылжыту мақсатында мақсатты жарнамамен (промоушенмен) айналысатын жеке тұлға немесе тұлғалар тобы.

тобы.

Оларға BTL акцияларына қатысатын жалдамалы жарнама агенттері де кіреді.

Промоутер - бұл кез-келген өнімді немесе қызметті жарнамалайтын адам. Әрқайсысымыз белгілі бір брендтің логотипі бар арнайы формадағы қыздар мен жігіттердің бүктемелерді, жарнама парақшаларын таратып жатқанын көрдік. Олар өнімнің қасиеттерімен таныстырады, оның артықшылықтары туралы айтады және осылайша брендке назар аударады – басқаша айтқанда, олар жарнама жасайды.

Әдетте промоутер не істейді: парақшалар мен басқа да жарнамалық материалдарды (флаерлер, кітапшалар, блокноттар, қаламсап және т.б.) таратады; өнімнің дәмін татуды ұсынады; өнімді сатып алғаны үшін сыйлықтар береді; сатып алушыларға нақты тауарлар немесе қызметтер туралы кеңес береді.

Көбінесе промоутерлер жарнама агенттіктеріне жұмысқа қабылданады. Өндірістік компаниялар өз штаттарын промоутерлермен сирек толықтырады. Бұл іс жүзінде мүмкін емес, өйткені олар күнделікті қажет емес. Олардың қызметтеріне тек науқан кезеңінде жүгінеді. Әдетте кәсіпорындар жарнама агенттігіне жүгінеді немесе адамдарды қысқа мерзімде жалдайды. //Дереккөз: <https://edunews.ru/professii/obzor/marketing/promouter.html>
© edunews.ru

Мақсаты мен міндеті

Әрбір промоутердің негізгі міндеті - өнімнің танымалдылығын және оны сатуды арттыру. Оны орындау үшін осы кәсіптің өкілі өзі ұсынатын өнімді егжей-тегжейлі зерттеп, сатып алушының кез-келген сұрағына саналы түрде жауап беруі керек.

Промоутердің лауазымдық міндеттері: дүкеннің барлық келушілеріне қазіргі уақытта өтіп жатқан акция туралы хабардар ету. Оның мәні неде және оған қатысу шарттары қандай екенін айту. Дүкенде жарнамалық акцияны өткізу үшін қажетті жабдықты орналастыру және алып тастау.

Жалпы, табысқа жету және мансаптық өсу үшін промоутер болуы керек: көпшіл; мейірімді; дипломатиялық; тез бейімделуге қабілетті; топтық жұмысқа дайын; жауапты; сенімді; шығармашылық; күйзеліске төзімді.

СОМЕЛЬЕ - ресторандарда сусындардың тартылуына (дұрыс құйылып, қонаққа берілуіне) жауапты кәсіби маман;

СОМЕЛЬЕ - бұл шарапты білетін, мейрамханада шарап ұсынатын және оны тамақтануға көмектесетін адам. Басқа да шарап мамандықтары бар. Сіз блогер, сыншы, шарап карталарын құрастырушы бола аласыз немесе кавистом - шарап дүкендеріндегі кеңесшілер деп аталады.

Сомелье мамандығы өте қызықты және көптеген елдің ірі мейрамханаларында сұранысқа ие шараптың түрлері мен сапасын жақсы білетін адам. Ол клиенттерге түрлі сусындар таңдауға көмектеседі. Осы ерекшелікке байланысты он сегіз жасқа толған адам ғана сомелье бола алады.

Адамдарға алкогольді сусынды таңдағанда кеңес береді. Шарап қана емес, сыра да, сондай-ақ кофе. Сонымен қатар мейрамхананың штаттық қызметкері болып табылады. Сомельенің міндеттері жертөлениң сөрелерінде қанша шарап қалғанын бақылауды қамтиды. Егер қорлар тым аз болса, онда сатушы сусынның бір бөлігін жинауы керек.

Сонымен қатар, сомелье шарап мәзірін қалыптастыруға қатысады.

Маман білуі керек: Жоғарыда аталған сусындардың әрқайсысына карта (мәзір) жасауды; жеткізушілермен келісім жасау; сусындардың мейрамханаға уақытында және тиімді жеткізілуін қадағалау; шарап жертөлесін салу процесін бақылау, сондай-ақ оны әр түрлі шараппен толықтыру; мейрамханада қаржылық қызметпен айналысуды. Сомельен есепке алудың бірнеше түрін жүргізуі қажет. Атап айтқанда, бухгалтерлік, сондай-ақ кассалық. Сонымен қатар, маман алкоголь сатуға рұқсат беру құжаттарының болуын бақылауы керек. Мейрамхана бақылаушы органдары айыппұл салмауын, мейрамхананың санитарлық нормаларды сақтауын қадағалайды.

СУПЕРВАЙЗЕР - сауда өкілдіктерінің жұмысын қадағалайтын, жаңа бағыттарды айқындайтын маман;

Супервайзер (ағылш. supervisor-бақылаушы, караушы, басшы) — негізгі міндеті бизнестің түрлі салаларында, сондай-ақ мемлекеттік институттарда-университеттерде, ғылыми институттарда.

Супервайзер - промоутерлерді, мерчандайзерлерді және сауда өкілдерін басқаратын маман. Оның жұмыс орны - жарнама агенттіктері, сауда фирмалары, өндірістік компаниялар. Бұл белсенді жастар үшін керемет позиция.

Супервайзерлер штатта және штаттан тыс жұмыс істей алады. Қызметкерлерді бір компанияның саудагерлері немесе сауда өкілдері басқарады. Штаттан тыс қызметкерлер бір промо-акцияға жалданады және промоутерлердің жұмысын бақылайды.

Мамандық ерекшеліктері:

Супервайзер мамандығы экономика, психология, технологиялық процестерді, кәсіпкерлік білім негіздерін талап етеді. Маман жұмысын бұрын құрылған жүйе үзіліссіз жұмыс істейтіндей ұйымдастыруы керек. Оның қызметі орнында да, сапар барысында да болуы мүмкін.

Супервайзердің негізгі міндеті - персоналды басқару. Ол қол астындағыларға тапсырмалар беріп, жұмыс көлемін бөліп, туындаған мәселелер мен қақтығыстарды шешуі керек. Сондай-ақ, супервайзер қойылған міндеттерді орындалуының дұрыстығын қадағалайды. Мысалы, егер супервайзер сауда өкілдерімен жұмыс істесе, онда ол олардың бағытын жасауы керек. Супервайзер - бұл кез-келген адаммен байланыс таба алатын және қызметкерлердің жұмысын ұйымдастыра алатын көшбасшы. Супервайзер амбициялы, байқаушы, креативті, көпшіл, икемді, стресске төзімді, жауапты болуы тиіс.

Супервайзер үшін білім маңызды емес, бірақ психологияны немесе әлеуметтануды жақсы білетіндерге артықшылық беріледі, сонымен қатар сату және маркетинг техникасының негіздерін, маркетингтік және әлеуметтанулық зерттеулерді жүргізу дағдысын білу құпталады.

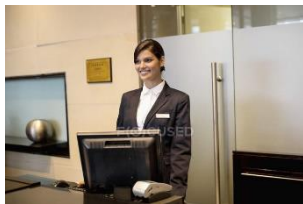
ДЖОББЕР – оның жұмысы брокердің жұмысына ұқсайды, бірақ джоббер акцияларды сатып алуға және сатуға өз ақшасын жұмсайды;

Джоббер сөзінің екі негізгі түсіндірмесі бар. Олардың екеуі де қаржы әлеміне жатады, бірақ олардың біреуі биржалық саудаға, ал екіншісі тауарлардың ірі партияларын сатып алуға және кейіннен қайта сатуға байланысты кәсіпкерлік қызметке тікелей байланысты.

1. Бұрын бұл бағалы қағаздармен және акциялармен жұмыс істейтін және тек биржалық брокер (stockbroker) арқылы жүзеге асырылатын қоғаммен тікелей байланысы жоқ дилер деп аталды. 1986 жылдың қазан айында Лондон қор биржасындағы (London Stock Exchange) Биг Бэнгтен кейін джобберлердің орнын үнемі бағалы қағаздарды немесе тауарларды бағамдайтын брокерлік фирмалар алды.

2. Өз бетінше тауарларды сатып алатын және сататын Дилер.

РЕЦЕПШИОНИСТ – тұтынушыларды қабылдау және келушілерді тіркеумен шұғылданатын қызметші;

Ресепшионист - бұл компания қызметіне қатысты сұрақтарға жауап беретін толық иелік ететін адам.

Қазіргі уақытта ресепшионист лауазымы жұмыс берушілер тарапынан тұрақты сұранысқа ие деп сеніммен айтуға болады. Әдетте экономикадағы құлдырау бұл сұранысқа іс жүзінде әсер етпейді.

Ресепшионист (тіркеуші, портье) келесі функцияларды орындайды: қонақ үй қонақтарын нөмірлерде қарсы алады және орналастырады (бөлмелердің кілтін береді); қонақтар туралы мәліметтер арнайы бағдарламаға енгізіледі; қонақтарға қонақ үй қызметтері, тұрғылықты жері, көрікті жерлері туралы қажетті ақпаратты ұсынады; қажет болса тұру нөмірін өзгертеді; тұру ақысын, қонақ үйдің қосымша қызметтерін пайдалануды қабылдайды; кассалық аппаратпен жұмыс істейді; қонақтардың қосымша өтініштерін орындайды (авиабилеттерді брондау, таксиге тапсырыс беру, гүлдерді жеткізу); қонақтардың шағымдарын тыңдайды; жанжалды жағдайларды шешеді; қонақтарға қызмет көрсету сапасы туралы жазбаша сауалнама жүргізеді (егер сауалнамалар қонақ үй басшылығымен қарастырылған болса). Ресепшионист - бұл қонақ үйдің бет-бейнесі, сондықтан ол ұқыпты, мейірімді, жауапты және күйзеліске төзімді болуы керек.

Ресепшионист кеңсе менеджеріне немесе кеңсені басқару функцияларын орындайтын адамға бағынады. Ресепшионист телефон қоңырауларына жауап береді және өтініш берушілердің мәселелерін шеше алатын тиісті адамдарға немесе бөлімдерге сұрау салады. Бұл келушілерге де қатысты - оларды бөлімшелерге немесе кәсіпорын мамандарына жібереді, олар келушілердің мәселелерін шешеді, келушілерге өздерін қызықтыратын мәселелер бойынша ақпаратты қалай алуға болатындығын түсіндіреді. Яғни, бұл қызметкердің негізгі функцияларының бірі - кәсіпорынға өтініштерді бағыттау жүйесін орындау.

Ресепшионист және хатшы-ресепшионист лауазымдарын жиі шатастырып, бұл бір нәрсе деп санайды. Айта кету керек, бұл әлі де әртүрлі лауазымдар, өйткені классикалық мағынада "хатшы" ұғымы кең функциялар мен өкілеттіктерді қамтиды. Ресепшионист өзінің негізгі міндеттерін орындаудан босатылған кезде, ол кейбір хатшылық міндеттерді орындай алады: поштаны сұрыптау, факс жіберу және қабылдау, келу күнтізбесін жүргізу және егер оның лауазымдық нұсқаулығында көзделсе басқа да функцияларды орындайды. Бірақ кез-келген жағдайда бұл лауазымдарды араластырмаңыз.

ТЕХНОЛОГИЯ САЛАСЫ

МЭППИНГ-РЕЖИССЕР (mapping-режиссер) – лазерлік шоуудың «сиқыршысы». Компьютерлік бағдарламалар, жабдықтар мен 3D mapping (мэппинг) технологиясының көмегімен бұл маман барлық лазерлік шоуларды жасай отырып, кез-келген бетке (автомобильдер, ғимараттар, интерьер заттары немесе жасанды түрде жасалған көлемді құрылымдар) бейне мазмұнын жобалайды.

Бұл мамандықтың өкілі қиялы жақсы дамыған, шығармашылыққа ие техникалық сауатты адам болуы керек. Мамандық сурет салуға, әлемдік көркем мәдениет пен информатикаға қызығушылық танытқан адамдарға жарайды.

Жарқын лазерлік және жарық шоуларсыз бірде-бір ірі іс-шара аяқталмайды, көбінесе ерекше ойын-сауық бағдарламасына үйлену тойын, корпорацияны жандандырғысы келетін жеке клиенттер тапсырыс береді. Осындай шоуларды жасаумен арнайы білімі бар мэппинг-режиссер айналысады.

Шартты түрде 3D картасын бірнеше бағытқа бөлуге болады: сәулет, ғимараттарды проекциялау, сәулет ескерткіштерінде орындалған кезде, олардың пішінін өзгертіп,

дизайнның жалпы стилін толықтырады; интерьер, соның арқасында шоууды үйде көруге болады; нысан, кескін, декор элементтеріне, машиналарға жобалау. Ол жаңа өнімдерді таныстыру кезінде қолданылады, олардың жағымды жақтарын атап көрсетуге, негізгі сипаттамаларын, түс схемаларын көрсетуге мүмкіндік береді; бет, интерактивті, ландшафт, су 3D-mapping және басқа да түрлері.

Жұмыс үшін маман проекторларды, компьютерлік бағдарламаларды және шынайы немесе әдеттен тыс қондырғыларды жасауға мүмкіндік беретін басқа құралдарды пайдаланады. Бұл мамандық түрі техникалық сауаттылықты қажет етеді, эстетикалық талғам болуы керек.

Мамандықтың ерекшеліктері

Мэппинг-режиссердің жұмысы жақсы бағаланады, ол жиі іссапармен, түрлі тапсырыс берушілермен қарым-қатынаста жұмыс жасайды.

Көбінесе бұл маман келесі міндеттерді орындай отырып, 3D-mapping технологиясына мамандандырылған агенттікте жұмыс істейді: тапсырыс берушімен қарым-қатынас жасау, алдын-ала жұмыс жоспарын құру; шоу жобаланатын бөлмені немесе нысанды зерттеу; шоуды тікелей дайындау - есептеулерден жабдықты таңдауға дейін. Тапсырыс берушімен келісу, жұмыс тобының басқа мүшелерімен өзара іс-қимыл жасау; тапсырыс берілген шоууды өткізу.

Кәсіптің артықшылықтары мен кемшіліктері

Артықшылықтары: техникалық білімі бар мамандар үшін шығармашылық салада жұмыс істеу мүмкіндігі. Мэппинг-режиссер базалық дайындығы (ЖОО, колледж) бар кез келген адам бола алады. Еңбек нарығында мұндай мамандар көп емес, бұл мамандықты сирек деп атауға болады. Мамандар көбінесе ірі жобалармен жұмыс істеуге шақырылады. Сондықтан 3D-mapping саласында еңбек ететін адамдардың қаламақылары қомақты. Заманауи және өте қызықты мамандық, пайдалы іскерлік байланыстар орнатуға мүмкіндік беретін шығармашылық саладағы жұмыс. Маманның жетістігі оның кәсіби деңгейіне тікелей байланысты.

Кемшіліктері: Ел ішінде жиі іссапарларда болуы мүмкін. Жоба бойынша жұмыс қарқынды, көбінесе қанағаттанбаған тұтынушылармен өзара жұмыс жасауы керек. Мэппинг-режиссерге көптеген міндеттер жүктеледі, көбінесе ол жобаларды қысқа мерзімде орындауға мәжбүр болады. Қолайсыз жағдайларда жұмыс істеуге тура келеді. Жұмыс тұрақсыз болуы мүмкін, өйткені жазда және көктемде шоуларға жиі тапсырыс беріледі.

Мамандықты орта немесе жоғары техникалық білімі бар адамдар таңдайды. Бұл бейне инженерлер, бағдарламашылар, 3D графика мамандары. Сіз университеттерде, колледждерде арнайы білім ала аласыз. Тренингті аяқтағаннан кейін 3D-карта жасау технологияларымен жақсырақ танысу үшін біраз уақыт курстарға барған жөн.

ВЕБ-МАСТЕР - сайт жасаумен шұғылданатын маман;

Вебмастер (ағылш. webmaster)-веб-сайттар мен веб-қосымшаларды әзірлеумен айналысады. Бір маман бағдарламашы, әкімші, дизайнер, мазмұн менеджері, оптимизатор сияқты мамандардың білімін біріктіреді.

Веб-мастер немесе веб-әзірлеуші - бұл веб-сайт жасайтын және оны басқаратын маман. Бұл терминді интернетте қолданған кезде, екі мағынаның бірі оған жиі енеді: бірінші жағдайда, біз шынымен веб-әзірлеуші туралы, яғни жер учаскелерін, интернет-дүкендер мен ақпараттық сайттарды құру қызметтерін ұсынатын жалдамалы маман туралы айтып отырмыз. Екінші жағдайда, веб-мастер сайтты иеленетін және ақпарат деректерін ақшаға сату процесімен айналысатын адам деп аталады. Жалдамалы веб-әзірлеуші мен веб-мастердің әртүрлі мақсаттары бар. Сондықтан олардың тапсырмалар шеңберін бөліп, әрқайсысына бөлек қарау пайдалы болады.

Штатта жұмыс істей отырып, веб-мастер келесі функцияларды орындай алады: жаңадан сайт құрайды немесе жұмыс істеп тұрған веб-ресурстарды сақтайды. Жұмыс

берушілерге, бағдарламашыларға, контент менеджерлеріне, SEO мамандарына қойылған белгілі бір мәселелерді шешу үшін техникалық тапсырмаларды (TZ) құрастырады. Сайтты үнемі тексеріп отырды, плагиндерді жаңартады. Веб-сайттың іздеу жүйесіндегі орнын бақылау, трафиктің төмендеу себептерін іздеу және келушілердің санын көбейту нұсқаларын қарастырады. Сайттың мәтіндермен толтырылуын, тауарлардың сипаттамасын қадағалайды (интернет-дүкен үшін), сайттың жұмысын тексереді, қауіпсіздікті және іздеу жүйелерінен сүзгілердің болуын бақылайды.

Егер сіз веб-мастердің міндеттеріне назар аударсаңыз, онда ол көп салалы маман ретінде қарастырылады, өйткені ол ішінара: интернет-маркетолог; веб-дизайнер; копирайтер; SEO маманы; беттеуші; front-end әзірлеушісі; back - end әзірлеушісі болуы керек.

Веб-мастердің артықшылықтары мен кемшіліктері

IT-саладан қандай мамандықты игеру керектігін шеше отырып, жеке бағыттардың күшті және әлсіз жақтарына назар аудару керек. Веб-мастердің жұмысында келесі кемшіліктері бар: табыстың нақты деңгейін белгілеу қиын; жоғары бәсекеге қабілетті; өз сайттарынан алғашқы кіріс, әдетте, іске қосылғаннан кейін 6-12 айдан кейін басталады, яғни бірден ала алмайды. *Артықшылықтарға* келетін болсақ: Веб-мастердің қызметтері өте танымал, сондықтан білікті маман жұмыссыз қалмайды. Өз сайттарыңызды іске қосып, Интернетке қол жетімді кез-келген жерден өзіңізге ыңғайлы режимде жұмыс істей аласыз. Бастау үшін сізге арнайы инвестициялар қажет емес. Негізгі шығындар – доменді жалға алу және хостинг. Сайттарға қызмет көрсету.

• **КОПИРАЙТЕР** - сайт үшін контент құрушы;

Копирайтер - бұл авторлық мәтіндерді жасайтын адам. Көбінесе бұл коммерциялық материалдар, бірақ көптеген нұсқалар бар: бұл жарнамалық мақалалар, ұрандар, интернет-дүкендерге арналған тауарлар мен қызметтердің сипаттамалары, әлеуметтік желілердегі жазбалар, блог мақалалары және басқалары.

Копирайтер не істейді ол кез-келген мәтінді, тіпті қазір оқып жатқан мәтінді де жазады. Ол әртүрлі форматтармен жұмыс жасай алады: блогқа ақпараттық мақалалар; сайт беттеріне арналған мәтіндер-негізгіден каталогтың кейбір бөліміне дейін; Іздеу жүйелерін дамыту үшін SEO мәтіндері; лендингтерге арналған мәтіндер-бір беттік сайттар; әлеуметтік желілердегі топтарға арналған посттар; Email-ға арналған хаттар тізбегі; роликтерге арналған сценарийлер және тағы басқалар.

Копирайтер ретінде қалай әр түрлі жұмыс істеуге болады. Копирайтерлер - бұл штаттық мамандар да, еркін фрилансерлер де. Үш жұмыс нұсқасы бар: Агенттікте. Олар тек мәтіндермен айналысады немесе бизнесті жан-жақты жылжытуды ұсынады. Компания көптеген клиенттер үшін тұрақты тапсырыс ағынын жасайды және сіз әр түрлі мәтіндерді жасаумен айналысасыз. Әр жолы сізге сапалы материал беру үшін тапсырманы оқып, компания /өнім/ қызмет туралы ақпаратты зерттеу қажет болады. Сіз кеңседе де, үйде де, қашықтан жұмыс істей аласыз. **Штатта.** Бұл жағдайда сіз бір клиент үшін жұмыс жасайсыз және ол туралы бәрін білесіз. Ең ыңғайлысы агенттіктегідей жаңа тапсырыстың ерекшелігін әр уақытта білудің қажеті жоқ. Сіз штатта үйде жұмыс істей аласыз, бірақ көптеген компаниялар кеңсеге маман іздейді. Осы схемаға сәйкес сіз әртүрлі бизнеспен жұмыс істей аласыз: интернет-дүкендер, логистикалық компаниялар, зауыттар, такси қызметтері және т.б.

Копирайтердің мансаптық өсуі бар. Маман дамуының келесі кезеңі-**редактор**. Ол әдетте копирайтерден гөрі көп жұмыс істейді. Кейбір компанияларда ол клиентпен тығыз байланысады, авторлар тобының жұмысын ұйымдастырады, оларға сапалы мазмұн жасауға көмектеседі және түпкілікті нәтижеге жауап береді. Басқаларында жоспар құрады және жарияланымдардың тиімділігін бақылайды. Үшіншіден, ол контент менеджерлерін басқарады және қайта саясатпен жұмыс істейді. Мұның бәрі компания мен салаға

байланысты. Одан әрі қарай сіз бас редактор бола аласыз. Басредактор сонымен қатар автор мен редактор сияқты әртүрлі нәрселермен айналыса алады: мысалы, бүкіл бағыттың жұмысын үйлестіру, басқа мамандарға міндеттер қою, бүкіл блогтың тиімділігін бақылау немесе сыртқы сайттар үшін жарияланымдар дайындау. Өсудің басқа нүктелері бар. Копирайтер дағдылары интернет-маркетингке, іздеу жүйесін оңтайландыруға, PR-менеджментке тез кіруге көмектеседі. Сонымен қатар сіз сценарист, көркем жазушы ретінде қайта дайындала аласыз, веб-дизайнер, неймер және кез-келген басқа сандық маман.

СТРИНГЕР - ол белгілі бір БАҚ-ның штаттан тыс видео, фотооператоры. Қауіпті аумақтарға барып, қажетті сурет, видеоларды түсіріп, редакцияға жібереді. Бір қызығы бұл қызметпен кез келген адам айналыса алады екен.

Стрингерлер қарапайым журналистердің кіруге құқығы жоқ жерді түсіреді, олар барлық кедергілерді жеңе алады, олардың жұмысы ештеңемен шектелмейді. Стрингер - бұл кәсіптің ресми атауы емес, кәсіби жаргон. Жұмыс көлемін штаттан тыс журналистер өздері таңдайды. Олардың жалақысы тұрақсыз және бірнеше факторларға байланысты: материалдың бірегейлігі, есептің ұзақтығы, қауіптілік деңгейі, қамтылған оқиғаның маңыздылығы.

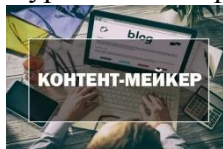
Стрингерді штаттан тыс журналистен ерекшелендіретін нәрсе - оның кез келген жұмысты орындау қабілеті. Ол үшін сапалы және шынайы материал әрқашан бірінші орында. Стрингер қорқынышқа, қауіп-қатерге, қиын жағдайларға және т.б. қарамастан түсіреді. Ол ресми түрде ешкімге жұмыс істемейді, сондықтан өз қауіпсіздігіне өзі жауапты.

Стрингер мамандығы батылдықты, авантюризмді, өзін-өзі сақтаудың жоғары сезімін қажет етеді. Жылдам реакциясыз, бастамасыз, мақсаттылықсыз жасау мүмкін емес. Стрингер кез-келген адаммен байланыс тауып, келіссөздер жүргізіп, бейімделе білуі керек. Міндетті тәуелсіздік, тек өзіне сенім арта білу, ерік-жігер, шыдамдылық, кәсіби инстинкт, интуиция, дамыған интеллект қажет. Стрингердің жұмысы психикалық жағынан да, физикалық жағынан да қиын, сондықтан ол физикалық тұрғыдан күшті, төзімді, шыдамды, күйзеліске төзімді, кез келген жағдайға бейімделе алатын, өзін-өзі ұстай алатын болуы керек.

Стрингер болып жұмыс істеу мансап жасауға мүмкіндік бермейді. Кейбірі атақ-даңққа жетеді, олардың түсірілімдері ірі халықаралық БАҚ арқылы жақсы төленеді. Бірақ бұған қол жеткізу оңай емес. Даңққа үлкен күш, еңбек, кейде денсаулық арқылы жетеді.

Сторис-мейкер - Instagram парақшасындағы сұранысқа ие мамандық.

Стрингер - бұл ресми түрде жоқ мамандық. Бұл мамандықты ешбір оқу орнында алуға болмайды. Әдетте, стрингерлер - қауіпті аймақтарда жұмыс тәжірибесі бар журналистика факультетінің түлектері.

КОНТЕНТ-МЕЙКЕР - жаңадан пайда болған мамандықтың бірі.

Егер smm маманы ақпаратты жан-жақты таратумен айналысса, контент-мейкер қажетті мәтінді дайындайды. Білікті контент-мейкер әрдайым ізденісте болуы тиіс.

Қандай да табыс табу үшін, кем дегенде, күніне 5-6 сағат жұмыс істеуің қажет. Ал контент-мейкер мамандығы арқылы да мол табыс табуға болады. Бірақ бұл жерде жұмыс істегеніңе қарай төленеді. Жүргізетін аккаунтың көп болған сайын табысың да ұлғая түседі, тапсырыстар негізінен дәмхана мен дүкендердің парақшаларынан келеді.

Трендтегі мамандық болған соң негізгі клиенттері – блогерлер, бизнес парақшалар және эксперттер. Тапсырыс әр күнге, аптаға, айға берілуі мүмкін. Себебі осы арқылы сториздің көрушілерін көбейтіп, түрлі ойындар, сұрақ-жауаптар мен сауалнамалар жүргізе отырып, оқырмандармен жақындай түсуге мүмкіндік алады. Мәселен, Instagram біреуге қызық үшін керек, енді бірінің дүкені бар, ол өзгеге қызметін өткізеді. Арасында таргетолог, smm-ші, маркетолог, продюсерлер бар. Олар – сатушылар. Ал сатушыға сатып алушы

керек. Сторис-мейкер сол сатып алушыларды стористағы көрсетілім арқылы шақырады. Нақтырақ айтсақ, ешқандай таргетсіз өз аудиториясын тауып, оларға қызметін ұсына алады. Ал мұндайда әрленбеген сторис өтпейді. Сондықтан арнайы сапалы сторис жасау үшін олар сторис-мейкерлерді жалдайды.

Бұл қызметпен айына 200-300 мың табуға болады екен. Жақсы жұмыс істесе одан да көп табыс табады. Жұмысты онлайн да, оффлайн да істеуге болады.

МЕДИЦИНА САЛАСЫ.

Медицина тоқтаусыз жүретін сала. Үнемі дамуды әрі жаңашылдықты талап етеді. Сырқаты күрделі аурулардың диагнозын тура табу, ота жасау, дәрі-дәрмек шығару сынды медицинадағы жауапты міндетті орындауда жоғары білімді мамандар қажет. Ендеше, келешекке адам жанына қызмет ететін медицинадағы мамандықтар мыналар:

IT медик. 2020 жылы пайда болды. Бұл маман иелері диагностикалық аппараттар арқылы адамның физиологиялық мәліметтерін жасап шығарады. Жеке адамның денсаулық парағынан бастап барлық аурудың пайда болу себептерін мәліметтер базасына келтіреді.

Ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген адамның физиологиялық деректерді құруға, оны басқаруға және медициналық-диагностикалық жабдықтарды бағдарламалық қамтамасыз етуге мүмкіндігі бар. Ауқымды деректер төңкерісі болып жатқан қазіргі медицинада зерттеушілер керек ақпаратты тез жинап, әрі тез талдай алады. Ендеше медициналық деректермен жұмыс жасай білетін адамның жерде қалмасы анық.

IT-генетик – берілген параметрлер бойынша геномды бағдарламалау жұмысымен айналысатын маман. Гендік терапия – аурумен күресу мақсатында емделушінің гендік аппаратына өзгерістер енгізу. Гендік терапия — соңғы онжылдықта жылдам дамып жатқан медицина саласы. Бұл әдіс әзірге жануарларға сынама түрінде жүргізіліп жатыр, десе де адамдар арасында да сәтті шыққан гендік терапия жағдайлары кездесті. 2014 жылы Ұлыбританияда хородеремиямен (соқырлыққа алып келетін, бүгінге дейін емі табылмаған тұқым қуалайтын ауру) ауыратын 6 науқасқа гендік терапия қолданылып, көру қабілеттерінің біршама жақсарғаны анықталды. Алғашқы қадам сәтті өткенімен, келесі қадамдардың қалай болары белгісіз. Келесі қадам – гендік модификация жасау. Әзірге маймылдарға тәжірибе жүргізіліп жатыр.

ГЕНЕТИКАЛЫҚ КЕҢЕСШІ. Маман иесі бір реттік немесе жоспарлы генетикалық анализ жасайды. Науқастың еміне қарай емдеу ісінің сызбасын жүргізеді. Генетикалық талдаулардың көмегімен онкологиялық, тұқым қуалайтын ауруларды, емделушінің зат алмасу процесіндегі түрлі ерекшеліктерді, аурудың вирустық не бактериялық жолмен жұққандығын анықтауға болады. Генетикалық тексерістен өткізуде «23andMe» америкалық компаниясы әлем бойынша ең сапалы қызметтер ұсынып отыр. Ресейлік «Геноаналитика», «Гень здоровья семьи» компанияларында да гендік талдау жұмыстары жүргізіледі, бірақ әзірге бағасы шарықтап тұр.

КИБЕРПРОТЕЗ ЖӘНЕ ИМПЛАНТАТ ЖАСАУШЫ. Сал ауруына шалдыққан адамдарға жасанды ағза жасап, оны компьютерлік диагностикадан өткізетін маман иелері. Жасанды протездер барлық күрделі функцияларды атқаруға мүмкіндік береді.

ЖЕЛЛІК ДӘРІГЕР – ақпараттық және коммуникациялық технологияларды жетік меңгерген, онлайн түрде диагноз қоя алатын жоғары деңгейлі диагнозшы. Негізгі мақсаты – ауруды алдын-ала тексеру және қауіпті болдырмау. Мұндай дәрігерлер қашықтықтан диспансерлеу жұмыстары және диагностикалық құрылғылар мен медициналық порталдардың мәліметтерін өңдеу орталықтарында қызмет ете алады. Қазірдің өзінде онлайн медициналық қызметтер бар, ал болашақтағы гаджеттердің өзі-ақ науқас туралы мәліметтерді дәрігерге жібереді. Алдағы уақытта қашықтықтан диагноз қойып, ем жүргізу сенімді қызмет түріне айналмақ.

БИОТЕХНОЛОГ - бұл жаңа мамандық және оны бәрі біле бермейді. Ғылымның атауы грекше үш сөзден тұрады: «био» - өмір, «текне» - өнер», «логос» - ғылым.

Биотехнология - бұл биологиялық, химиялық және техникалық ғылымдарды біріктіретін мамандық. Микробиология, генетика, химия, молекулалық және жасушалық биология, эмбриология салалары жаңалықтардың негізі болып табылады. Бұл ғылымның

дамуында инженерлік бағыттардың маңызы зор, атап айтқанда: робототехника, ақпараттық технологиялар.

Осы ғылымның мамандары генетикалық инженерияның ғылыми әдісін қолдану үшін тірі биологиялық ағзаларды, жүйелерді және олардың процесін қолданады. Қарапайым тілмен айтар болсақ, осы мамандардың еңбегінің арқасында жаңа өнім түрлері, өсімдіктер, дәрумендер, дәрі-дәрмектер түрлері жасалады. Әрине, өсімдік және жануарлар ортасының қолданыстағы түрлерінің қасиеттері жақсарады.

Биотехнолог мамандығы сұранысқа ие ме? Кез-келген басқа ғылымдар сияқты биотехнология да ойдағыдай биіктерге жетіп, қарқынды дамып келеді. Соңғы онжылдықта ғылым жаңа деңгейге - клондау деңгейіне көтерілді. Адамның көптеген өмірлік органдарын (бауыр, бүйрек) клондау емдеу мен толық қалпына келуге үлкен мүмкіндік береді. Медицина саласындағы осы жаңалықтың арқасында бір емес, бірнеше адамның өмірі құтқарылды.

БИОТЕХНОЛОГТЫҢ МІНДЕТТЕРІ:

Биотехнологтың функционалдық міндеттері көбіне олар жұмыс істейтін салаға байланысты.

Егер биотехнолог фармацевтика саласында жұмыс істесе, ол:

- дәрілік заттар мен тағамдық қоспалар өндірісінің құрамы мен технологиясын әзірлеу;
- жаңа технологиялық жабдықты енгізуге қатысу;
- өндірісте жаңа ашық технологияларды сынау;
- бұрын жасалған технологияларды жетілдіру;
- жаңа технологияларды жасауға арналған жабдықты, материалдарды, шикізатты таңдауға қатысу;
- технологиялық қосымша операциялардың дұрыстығын бақылау;
- дәрілік заттардың ТЕР (техникалық-экономикалық көрсеткіштері) әзірлеу;
- жеке компоненттерді ауыстыру кезінде немесе өндіріс технологиясын өзгерту кезінде ТЭП-ті қайта қарау және оларға өзгерістер енгізу;
- қажетті есептілік пен құжаттаманы жүргізу.

Егер биотехнолог ғылыми зерттеу саласында жұмыс істейтін болса, онда ол зерттеулерге, генетикалық және жасушалық инженерияның ашылуларына қатысуы, сонымен қатар әдістемелік әзірлемелер жасауы керек.

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫ.

2050 жылға қарай жер әлемде 2 миллиард адам азық-түлікке тәуелді болуы ықтимал. Сол себепті де ғалымдар келешекте ауыл шаруашылығы саласы престиж мамандықтардың көшіне көтеріледі дегенді алға тартып отыр. Ал, жаңа технологиялар ауқымы кең, жұмыс күшін аз пайдаланып, мол өнім алуды көздейді. Сондықтан да зерттеушілер таяу жылдары бірнеше жаңа мамандықтың ауыл шаруашылығы саласынан айналып өте алмайтынын жарыса айтуда. Соның бірнешеуіне тоқталайық.

АГРОНОМ-ЭКОНОМИСТ. Жоғары білікті маман шығарылған өнімнің бәсекеге қабілеттілігін және компанияның тәуекел қадамдары мен дағдарыс кезінде тығырықтан шығар жол табуына септесетін мамандық.

СИТИ-ФЕРМЕР. Жобалар әзірлеу, ірі қалалардың үйлері мен ғимараттарының төбесінде агроөнеркәсіптік шаруашылықтарды дамыту және оларға қызмет көрсету жөніндегі маман.

Агроөнеркәсіптік кешеннің дамуына жағдай жасайтын мұндай орталық қызметі алғаш рет Сингапурда іске қосылған. Тәжірибені Оңтүстік Корея, Қытай, БАӘ, АҚШ, Франция елдері енгізбек.

ГМО-АГРОНОМ. Ауыл шаруашылығында генетикалық түрлендірілген өнімдерді қолданатын маман иесі. Биотехнологияның жетістіктерін игеруде генетикалық модификацияланған организмдерді анықтайтын кәсіп түрі.

АГРОИНФОРМАТИК. Ауыл шаруашылығымен айналысатын кәсіпорындардың жұмысын автоматтандыру арқылы мәліметтер базасын жасайтын мамандық. 2020 жылдан бастап мамандықтар тізіміне қосылады.

ТУРИЗМ ЖӘНЕ ҚОНАҚ ҮЙІ САЛАСЫ.

Саяхат құрып, жиһан кезетіндер үшін туризмнің алар орны бөлек. Сонымен бірге іскерлік алаңды бизнес көзіне айналдырғандарға да қонақ үй ісінің бәсекеге сай болуы маңызды. Себебі сервистік қызметтер табыс табудың ең жылдам жолы. Келешекте мына мамандықтар да осы екі салаға бағытталған.

РОБОТОТЕХНИКА КОНСЕРЬЖІ. Қонақ үй қызметіндегі роботтарды басқаратын маман. Бұл мамандықтар бүгінде Америка, Қытай, Жапония елдеріне жолға қойылған. Консерьж адамдармен байланыс орнатудың тиімді жолын білетін әрі жан-жақты қабілеті бар болуы керек.

БРЕНД-МЕНЕДЖЕР - тауарды сатуды ғана емес, оның қалай өндірілетінін жақсы білетін маман;

Лауазым атауы бренд сөзінен шыққан. Батыста олар бастапқыда зауыттық стигма деп атады, бұл тауарды белгілі бір өндіруші шығарғанын растады. Бірте-бірте сөздің мағынасы кеңейе түсті.

Бренд менеджері брендті жан-жақты басқарады, бір бренспен сатылатын барлық өнімдер бойынша маркетинг мәселелерімен айналысады.

Ол маркетингтік зерттеулер жүргізеді, санатты талдайды, жарнама стратегиясы мен сату стратегиясы туралы ойлайды, дистрибуциямен, баға белгілеумен, әртүрлі қаржылық мәселелермен айналысады.

Брендтің бәрі бренд бола бермейді. Оны жасау бренд менеджерінің міндетіне кіреді. Бұл мамандық Ресей еңбек нарығында салыстырмалы түрде жақында пайда болды. Сұраныс артып келеді, дегенмен көптеген қарапайым адамдар мен компания басшылары мұндай қызметкерлерді маркетингпен, тіпті сату менеджерімен шатастырады. Бренд менеджері - бұл кім, ол немен айналысады және кімге қажет? Бұл сұрақтарға жауаптарды төменде табуға болады.

Бренд-менеджер бренд құрумен айналысады, нарықта сауда маркасын алға жылжытады, оны тұтынушыларға танымал және сүйікті етеді. Бұл қызметкер брендті жылжытуға байланысты көптеген мәселелерді шешеді.

Оның құзыретіне мыналар кіреді: Брендті әртүрлі тәсілдермен және әртүрлі арналар арқылы танымал ету; Тауар таңбасын дамыту стратегиясын әзірлеу және түзету; Оны іске асыру үшін нақты қадамдардың іске асырылуын бақылау; Белгілі бір өнімді өткізу нарығымен, сондай-ақ сатып алушылар арасында оған деген сұраныспен байланысты барлық аналитика.

ТАЙМ-БОРКЕР. Қызметкерлердің бос уақытын сататын маман иелері. Яғни саладағы мамандардың бос уақытын басқаратын маман. Қарапайым тілде айтсақ, офистегі маманның бос уақытын кеңседе өткізбеуіне жағдай жасаушы және сол арқылы ақша табатын маман. Сонымен бірге тайм-брокер өзге елдердің клиенттерімен жұмыс жасайды.

Қарастырылып отырған мамандық алдағы 15-20 жылда өте қажет болатын мамандықтар рейтингіне енгізілген. Бүгінгі таңда фрелансинг қарқынды дамып келеді және көптеген тәжірибелі қызметкерлер күнделікті кеңсеге барғысы келмейді, қашықтан жұмыс істеуді қалайды.

Осы уақытқа дейін толық зерттеліп бітпеген салада жұмыс істеу үшін маркетинг, жалдау, бизнес-процестер, уақыт пен ресурстарды басқару туралы терең кәсіби білімі бар мамандар қолайлы. Тайм-брокерлер қызметтері фрилансерлердің келесі санаттарына қызықты болады:

- IT-технологиялар саласындағы бағдарламашылар мен сарапшылар;
- лингвистер, аудармашылар;
- журналистер, редакторлар және корректорлар;
- контент менеджерлері;
- Жазушылар, мобильді әзірлеушілер;
- спичрайтерлер, экономикалық кеңесшілер және басқалары қашықтан жұмыс істей алады.

Артықшылығы: Алдағы 20 жыл ішінде танымалдылық шыңында болатын жаңа перспективалы мамандық.

Кемшіліктері: Қазіргі уақытта мамандық аз танымал, көптеген мамандар мен менеджерлер бұл туралы білмейді.

ТРЕНД-ВОТЧЕР-ФОРСАЙТЕР (Тренд бақылаушысы).

Экономиканың әртүрлі секторындағы жаңа тенденцияларды бақылайтын маман. Саясат пен мәдениеттегі тұлғалардың, жалпы қоғамның жаңа дүниелерге көзқарасын есепке түсіретін мамандық.

Тренд-вотчер-бұл жарнама және маркетинг саласындағы маман, тұтынушылар арасында жаңа үрдістердің пайда болуын қадағалайды, олардың қажеттіліктерін, белгілі бір өнімдерге қатынасын талдайды, жаңа қажеттіліктердің пайда болуын болжайды. Тренд-вотчер БАҚ деректерін пайдаланады, тұтынушылармен тікелей қарым-қатынас жасайды, олардың мінез-құлқын талдайды, болашаққа болжам жасайды. Алынған ақпарат жарнамалық науқанды стратегиялық жоспарлауда немесе өнімді әзірлеу кезінде қолданылады.

Тренд-вотчер кәсібі салыстырмалы түрде жақында пайда болды, бірақ еңбек нарығында өз орнын тез алды. Оның атауы екі ағылшын сөздерінің бірігуінен пайда болды trend – тренд, бағыт және бақылаушы – бақылаушы. Яғни, тренд-бұл сатып алушылар арасында үрдістердің қалай өзгеретінін бақылайтын адам.

Тренд-вотчердің жұмысы жаңа нарыққа шығатын компанияларға да сұранысқа ие. Олар үшін әлеуетті тұтынушының менталитеті мен мәдениетін түсіну маңызды. Тренд-вотчер ребрендингті жоспарлау, тұтынушылармен қарым-қатынасқа қатысты компания саясатын өзгерту кезінде де талап етіледі.

КОРПОРАТИВТІК АНТРОПОЛОГ. Бұл маман иесі ірі компаниялардағы инновациялық өнімдерді антропологиялық тәсілдер арқылы анықтайтын адам. Бұл қызметті IT саласындағы компаниялар, әсіресе Intel мен Nokia компаниялары сәтті қолданып жүр.

ЖЕҢІЛ ӨНЕРКӘСІП САЛАСЫ.

90-жылдары жеңіл өнеркәсіп экономиканың басты драйверіне айналғаны рас. Дегенмен жаңа технологиялардың әсерімен бұл басты салалардың біріне ғана айналып кетті.

ТЕХНО-СТИЛИСТ - бұл өте қолайлы және функциональды өнімдер жасай

отырып, киім мен гаджеттерді біріктіретін маман. Математиканы, қоғамды, сондай-ақ дизайнды ұнататын үміткерлер Техно-стилист бола алады. Тұрмыстық немесе жұмыс киімдерін әртүрлі гаджеттермен ықпалдастыру адамның өмірін ыңғайлы, қауіпсіз және қызықты етуге

мүмкіндік береді. Мұндай заттарды тек ойын-сауық және сұлулық салаларында ғана емес, сонымен қатар өнеркәсіптік, қорғаныс кешендерінде, медицина, білім беру саласында да қолдануға болады. Сондықтан техно-стилисттің қызметі қазіргі қоғамның дамуында маңызды. Гаджеттермен толықтырылған киім қазірдің өзінде бар, ол жаппай сатып алушылар үшін қол жетімді:

- бір-бірінен қашықтықта орналасқан әуесқойларға виртуалды жанасуды сезінуге мүмкіндік беретін жұптасқан футболкалар;

- медиа денсаулығы туралы ақпаратты оқып, SOS сигналын беруге мүмкіндік беретін Чип татуировкасы. Компьютермен, смартфонмен, ноутбукпен және басқа гаджеттермен біріктірілген; т.б.

Бұл сауда әлі де алып нарыққа шыға қойған жоқ. Әйтсе де, қолға алса табысты еселейтін мамандық.

Техно-стилисттер инженер-технологтардың, дизайнерлердің, IT-мамандардың, тігіншілердің, пішушілердің және шығармашылық топ шабыттандыратын үздік қасиеттерді біріктіреді. Жобалармен жұмыс жасай отырып, олар мақсатты аудиторияның қажеттіліктерін дұрыс бағалап, инновациялық заттардың әдемілігіне ғана емес, сонымен қатар олардың ыңғайлылығына, ұқыптылығына, қауіпсіздігіне және қоршаған ортаға зиянсыздығына қамқорлық жасауы керек. Дизайнды ең кішкентай бөлшектерге дейін қарастыру керек: куртқа қозғалысты шектемейді ме, гаджет қалай зарядталады, сенсор немесе батарея механикалық әсерлерден және ылғалдан жақсы қорғалған ба.

Артықшылықтары Техно-стилист-жаңа мамандық, сондықтан еңбек нарығындағы бәсекелестік әлі де жоғары емес. Техно-стилисттер біздің өміріміздің әртүрлі салаларында – сән үйлерінен бастап жабық қорғаныс кәсіпорындарына дейін сұранысқа ие болады. Университетте мамандықты игеру мүмкін. Бұл сегментте ақпараттық технологиялар қолданбалы информатика саласында білімі бар адамдар жұмыс істей алады. Талантты адамдар арасында жұмыс істеу, сондықтан техно-стилисттер іскерлік байланыстарды оңай бастайды және кәсіби баспалдаққа көтеріледі. Талантты техно-стилист ірі корпорациялардың есігін айқара ашады, ол Ресейде, Англияда, АҚШ-та және басқа елдерде жұмыс істей алады.

Кемшіліктері Тұрақты емес жұмыс кестесі болуы мүмкін.

Жұмыс берушілер техно-стилисттердің кәсіби қасиеттеріне жоғары талап қояды.

Алдағы бірнеше жылда жұмыс іздеу кезінде қиындықтар туындайды, өйткені сала пайда болу сатысында.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕЦЕПТЕР ПРОГРАММИСІ. IT мамандары дизайнерлік киім дизайнерларын роботқа немесе 3D принтерге арналған нұсқаулардың пішіміне аударады. Болашақта тұтынушы оларды пайдалана алады және автоматтандырылған студияда олар үшін өздерінің киімдерін “басып” шығарады немесе тігеді. //finance.bugin.kz

ТҮЙІН.

Ричард Саскинд пен Даниельдің «Мамандықтар болашағы» атты кітабында жаңа технологиялар дәстүрлі қол еңбегін жеңілдетеді деген тұжырым жазылған.

Мәселен, дәрігер емделушімен Skype арқылы байланысады, сәулетші дизайн жасау үшін компьютерлік бағдарламаларды қолданады. Анығында, біз тізбелеген жаңа мамандықтар келешектің дамуына, экономикаға соны серпін бермек.

Әрине, әзірге кейбір мамандықтардың Қазақстанда қашан пайда болатынын дөп басып айту қиын. Бір анығы, болашақта біз ескі мамандықтардың жоғалғанына да, жаңа жұмыс орындарының ашылғанына да куә боламыз.

Жаңа заманның талабына сай маман атану – табысқа жеткізетін жол. Қазіргі таңда заңгер, қаржыгер, мұғалім сынды мамандар көп екені белгілі. Сондықтан да жастарға заман мен ғаламның түрленуіне байланысты пайда болған мамандықтарды игеріп, жұмыс істеген дұрыс. Біз өз кезегінде ата-аналар да балаларына мамандық таңдауда уақыт көшіне ілесе отырып, ақыл-кеңес айта алатындай дәрежеде болуымыз қажет шығар деп есептейміз. Ал сіз қалай ойлайсыз?

Жаңа мамандықтар атласы жоғарыда айтылған мамандықтармен ғана шектелмейді. Сұранысқа байланысты тізімге қосылатын мамандықтар да бар. Мамандық таңдап бас қатырып жүрген жақындарыңыз бен балаларыңыздың қызығушылығын жаңа мамандықтарға оятқан жөн. Жаңашылдықтың соңында емес, алдында жүру – қойылған талаптардың бастысы.

Тізімде келтірілген мамандықтар нарықтағы жұмыс түрлерінің бірсыпырасы ғана. Әрі анықтама қысқаша ғана берілген.

Дегенмен, бірқатар мамандықтардың атауы жаңа болғанымен, функциясы өзгерген жок.

Мысалы, javascript-программист мамандығы бұған дейін жай ғана веб-программист деп аталатын. Бұрынғы басшылар сөзі - менеджер болып шыға келді. Еден жуушылар - хаус-киперге айналды.

Ия, еңбек нарығының болашағы әсерлі, қызметкерлерге қойылатын талаптар жоғары болады, сондықтан дәл қазір кәсіби деңгейіңізге назар аударған жөн. Егер сіздің біліміңіз жоғарыда айтқан болашақтағы мамандықтарға сәйкес келмесе, көңіліңізді түсірмеңіз. Есіңізде болсын, трендтерді қумай, өз салаңыздың керемет маманы болу, үнемі даму және өз салаңыздағы соңғы өзгерістерден хабардар болу маңызды.

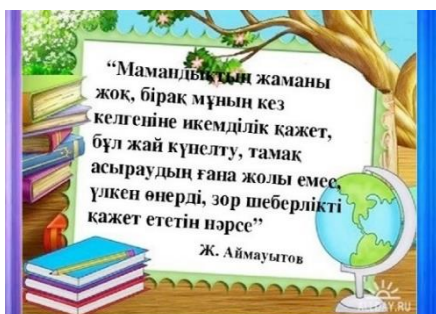
МАМАНДЫҚТАР ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

- Мамандықтар [Текст]: профессии. Professions. - Алматы: Балбұлақ, 2014. - 32 б.
- Мамандықтар [Мәтін]. - Харьков: Ранок, 2019. - 22 б.: сурет. - (Бала, қара!).
- Шоханаева, А. Б. Мамандық [Мәтін] / А. Б. Шоханаева // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 2020. - №8-9. - Б. 120-132.
- Мақсұтова, М. Мамандық - жетістік мерейі [Мәтін] / М. Мақсұтова // Мектептегі психология = Психология в школе. - 2011. - №7. - Б. 23-24.
- Мамандық таңдауда қателеспейік! [Мәтін]: кеш барысы / К. Ә. Ысқақ // Қызықты психология. - 2014. - №9. - Б. 32-34
- Дулықанова, А. Қ. Мамандық - жетістік мерейі [Мәтін] / А. Қ. Дулықанова // Бастауыш мектеп. - 2015. - №11-12. - Б. 73-74.
- Бақтығалиева, Бұлдығұл Бақтығалиқызы. Мамандық - өмір бастауы [Мәтін] / Б. Б. Бақтығалиева // Мектептегі психология = Психология в школе. - 2015. - №4. - Б. 33-34.
- Мамытбекова, Ж. Мамандық - өмір таңдауы [Мәтін] : дөңгелек үстел / Ж. Мамытбекова // Білім технологиялары = Образовательные технологии. - 2013. - №5. - Б. 45-46.
- Қайырғалиева, А. Мамандық - менің болашағымның таңдауы [Мәтін] / А. Қайырғалиева // Мектептегі психология = Психология в школе. - 2017. - №12. - Б. 27-28.
- Құсанбаев, Серік. Мамандық алу бір басқа, маман боп қалу маңызды [Мәтін] / С. Құсанбаев // Дидар. - 2020. - 4 маусым (№66). - Б. 9.
- Касимова, С. Мамандық тандауда басты мақсат - кәсіби бағдар беру [Текст] / С. Касимова // Математика және физика. - 2010. - №4. - С. 4-5.
- Абсеметова, Г. Мамандық таңдай білеміз бе? [Мәтін] / Г. Абсеметова // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 2016. - №3. - Б. 57-60.
- Оспанбай, Талғат Оспанбайұлы. Мамандық таңдау - маңызды іс [Мәтін] / Т. О. Оспанбай // Тәрбие сағаты. - 2015. - №5-6. - Б. 31-32.
- Ахметжанұлы, Аятжан. Мамандық таңдау маңызды ма? [Мәтін] / А. Ахметжанұлы // Бала тәрбиесі. - 2018. - № 11. - Б. 4 - 6.
- Әдігенқызы, Самал. Мамандық таңдау туралы мамандар не дейді? [Мәтін] / С. Әдігенқызы // Жұлдыздар отбасы. - 2014. - №12. - Б. 44-45 (Мақалада қазіргі жастардың мамандықтарын дұрыс таңдамаулары туралы жазылған.)

НАКЫЛ СӨЗДЕР:

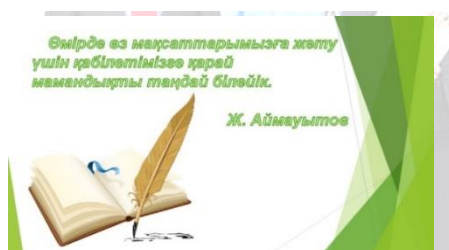

*БҰЛ ДӘУІРДЕ ӨЗ ТІЛІН, ӘДЕБИЕТІН
БІЛМЕГЕН, ҚАДІРЛЕМЕГЕН АДАМ ТОЛЫҚ МӘНДІ
ИНТЕЛЛИГЕНТ ЕМЕС ДЕУГЕ ДЕ БОЛАДЫ. СЕБЕБІ,
ОЛ ҚАНДАЙЛЫҚ МАМАНДЫҚ БІЛІМІ БОЛСА ДА,
РУХАНИ ОЙ ТӘРБИЕСІНДЕ СЫҢАРЖАҚ АЗАМАТ
БОЛАДЫ. М.Әуезов*

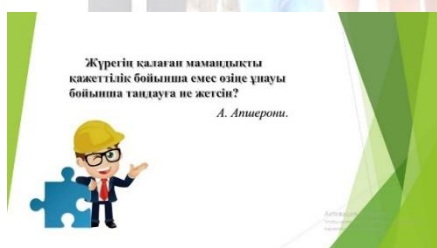
*АДАМҒА ЕҢ ЖАҚЫН, ЕҢ КЕРЕК ЕКІ
МАМАНДЫҚ – МҰҒАЛІМ МЕН ДӘРІГЕР. МЕНІҢ
БІЛУІМШЕ. СІЗДІҢ БІЛУІҢІЗШЕ ДЕ СОЛАЙ БОЛУЫ
КЕРЕК.*

А. Жұмаділдаев

*МАМАНДЫҚ ТАҢДАУ — ӨМІРІҢІЗДІҢ БІР
КІРПІШІН ДҰРЫС ҚАЛАУ.*

Хосе Хулиан Марти

*МАМАНДЫҚТЫ ДҰРЫС ТАҢДАУ – ОЛ ӨМІР
ЖОЛЫНЫҢ СӘТТІЛІГІНІҢ НЕГІЗІ.*

Э. Ф. Зеер

МАЗМҰНЫ:

№	АТАУЫ	БЕТ
1	КІРІСПЕ	2
2	ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САЛАСЫ	3
3	ЭКОЛОГ (ИНЖЕНЕР-ЭКОЛОГ)	3
4	ЭКОНОМИКА САЛАСЫ	3
5	ДЕВЕЛОПЕР	3
6	КАУЧЕР	4
7	ЛОГИСТИК	5
8	ПРОМОУТЕР	6
9	СОМАЛЬЕ	6
10	СУПЕРВАЙЗЕР	7
11	ДЖОББЕР	7
12	РЕЦЕПШИОНИСТ	8
13	ТЕХНОЛОГИЯ САЛАСЫ	8
14	МЭШПИНГ-РЕЖИССЕР	8
15	ВЕБ-МАСТЕР	9
16	КОПИРАЙТЕР	10
17	СТРИНГЕР	11
18	КОНТЕНТ-МЕЙКЕР	11
19	МЕДИЦИНА САЛАСЫ	12
20	ІТ-МЕДИК	12
21	ІТ-ГЕНЕТИК	12
22	ГЕНЕТИКАЛЫҚ КЕҢЕСШІ	12
23	КИБЕРПРОТЕЗ ЖӘНЕ ИМПЛАНТАНТ ЖАСАУШЫ	12
24	ЖЕЛІЛІК ДӘРІГЕР	12
25	БИОТЕХНОЛОГ	13
26	АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ	13
27	АГРОНОМ-ЭКОНОМИСТ	14
28	СИТИ-ФЕРМЕР	14
29	ГМО-АГРОНОМ	14
30	АГРОИНФОРМАТИК	14
31	ТУРИЗМ ЖӘНЕ ҚОНАҚ ҮЙІ САЛАСЫ	14
32	РОБОТОТЕХНИКА КОНСЕРЬЖІ	14
33	БРЕНД-МЕНЕДЖЕР	14
34	ТАЙМ-БОРКЕР	15
35	ТРЕНДВОТЧЕР-ФОРСАЙТЕР	16
36	КОРПОРАТИВТІК АНТРОПОЛОГ	16
37	ЖЕҢІЛ ӨНЕРКӘСІП САЛАСЫ	16
38	ТЕХНО-СТИЛИСТ	16
39	ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕЦЕПТЕР ПРОГРАММИСІ	16
40	ТҮЙІН	19
41	ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	20
42	НАҚЫЛ СӨЗДЕР	21

«Жаңа мамандықтар әлемі» [Мәтін]: 9-11 сыныптарға арналған жолкөрсеткіш / Құраст.: Ж. Н. Буханова. – Өскемен, ОБЖК. - 2022. – 20 б.

**Құрастырған және
компьютерде өңдеген: Ж. Б. БУХАНОВА**
**ақпараттық-библиографиялық орталықтың
жетекшісі м.а.**

Жауапты: К. Б. МУКАШЕВА
кітапхана директоры